

Rozkład materiału do historii dla szkoły podstawowej „Wczoraj i dziś” kl. 4

Rozkład materiału uwzględnia zapisy podstawy programowej ogłoszonej rozporządzeniem Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej.

W rozkładzie materiału uwzględniono propozycje **doświadczeń edukacyjnych**. Doświadczenia edukacyjne mają charakter praktyczny, wzmacniają kompetencje fundamentalne i przekrojowe oraz rozwijają umiejętności komunikacyjne i współpracę. Doświadczenia edukacyjne są podzielone na indywidualne i grupowe. Nauczyciel wraz z uczniami wybiera co najmniej jedno doświadczenie edukacyjne do realizacji w każdym roku nauki.

Temat lekcji	Treści nauczania	Odniesienia do podstawy programowej	Liczba godzin
Rozdział I. Z historią na ty			
1. Pierwsza lekcja historii	• różne znaczenia słowa historia (opowieść, przeszłość, nauka) • historia jako nauka o przeszłości • historia a baśnie i legendy • dlaczego warto uczyć się historii i czego uczymy się na historii • znaczenie pojęć: przeszłość, baśń, legenda, historia	1. Refleksja nad historią jako nauką. Uczeń: 1) przedstawia różne znaczenia terminu historia, używając pojęć: przeszłość, nauka o przeszłości, opowieść; 2) wyjaśnia przydatność znajomości historii dla życia ludzi we współczesności; 3) wskazuje podobieństwa i różnice między historią a fikcją literacką i dziejami legendarnymi – moduł kultura .	1
2. Historia – nauka o przeszłości	• źródła historyczne, ich przykłady oraz podział • historia a archeologia • metody badania wiarygodności źródeł • związki przyczynowo-skutkowe • znaczenie pojęć: źródło historyczne, archeologia, przyczyna, skutek	1. Refleksja nad historią jako nauką. Uczeń: 4) wyjaśnia, na czym polega praca historyka i skąd czerpiemy wiedzę o przeszłości, używając pojęć: źródło historyczne i wiarygodność źródła; 5) podaje przykłady źródeł historycznych – moduł kultura ; 6) podejmuje próby zdobycia informacji o przeszłości, korzystając ze źródeł historycznych.	1
3. Historia mojej rodziny	• znaczenie pamiątek rodzinnych i opowieści jako źródeł do historii rodziny • drzewo genealogiczne – sposób przedstawienia historii rodziny • tradycje rodzinne jako czynnik łączący członków rodziny	2. Elementy historii rodzinnej, lokalnej i regionalnej. Uczeń: 1) zbiera i przedstawia informacje oraz pamiątki na temat swojej rodziny – moduł kultura .	1

	• znaczenie pojęć: pamiątki rodzinne, krewni, pokolenie, genealogia, tradycja rodzinna		
4. Czas w historii	• chronologia i przedmiot jej badań • oś czasu i sposób umieszczania na niej dat • prehistoria i epoki historyczne oraz ich daty graniczne • cyfry rzymskie i arabskie • znaczenie pojęć: chronologia, oś czasu, stulecie, tysiąclecie, wiek, nasza era i czasy p.n.e., epoka historyczna	4. Czas i miejsce wydarzeń historycznych. Uczeń: 1) posługuje się pojęciami związanymi z chronologią: data, epoka, nasza era, przed naszą erą, rok, stulecie, tysiąclecie, wiek [...]; 3) porządkuje chronologicznie wydarzenia z wykorzystaniem osi czasu.	1
5. Obliczanie czasu w historii	• obliczanie upływu lat między wydarzeniami z n.e., p.n.e. i obu er • określanie, w którym wieku doszło do danego wydarzenia	4. Czas i miejsce wydarzeń historycznych. Uczeń: 1) [...] stosuje zasady określania wieku wydarzeń przed naszą erą i naszej ery; 2) oblicza upływ czasu między wydarzeniami historycznymi; 3) porządkuje chronologicznie wydarzenia z wykorzystaniem osi czasu.	1
Powtórzenie materiału i sprawdzian wiadomości z rozdziału I			2
Rozdział II. Mała i duża ojczyzna			
1. Mieszkamy w Polsce	• wspólnota państwowa (państwo) i wspólnota narodowa (naród) • polskie symbole narodowe i ich funkcje • polskie święta państwowe i ich funkcje • symbole UE • znaczenie pojęć: wspólnota, państwo, naród, ojczyzna, patriotyzm, symbole narodowe, Polonia Proponowane doświadczenie edukacyjne (grupowe): przygotowanie obchodów święta lokalnego lub państwowego	3. Wspólnota państwowa. Uczeń: 1) identyfikuje symbole państwowe: barwy, godło, hymn państwowy oraz wyjaśnia ich znaczenie dla wspólnoty narodowej i państwowej; 2) wyjaśnia znaczenie świąt państwowych dla budowania wspólnoty i podaje przykłady świąt; 4) identyfikuje symbole Unii Europejskiej: flagę i hymn oraz wyjaśnia ich znaczenie dla mieszkańców Polski.	1
2. Moja mała ojczyzna	• duża a mała ojczyzna • małe ojczyzny i ich tradycje • różnice kulturowo historyczne między regionami (języki, obyczaje, stroje ludowe) • podział Polski na regiony	2. Elementy historii rodzinnej, lokalnej i regionalnej. Uczeń: 2) analizując mapę, wymienia regiony Polski oraz wskazuje swój region zamieszkania.	1

	• znaczenie pojęć: mała ojczyzna, region Proponowane doświadczenie edukacyjne (grupowe): przygotowanie plakatu związanego z tradycją lokalną	3. Wspólnota państwowa. Uczeń: 3) wyjaśnia znaczenie obrzędów, tradycji i zwyczajów regionalnych dla budowania wspólnoty i wskazuje ich odmiennosć w różnych częściach Polski.	
3. Historia mojej okolicy	• poznawanie historii lokalnej • plan miasta jako źródło do historii lokalnej (zabytki, pomniki, patroni ulic i instytucji) • legenda jako źródło do historii regionalnej • zabytki i ich znaczenie Proponowane doświadczenie edukacyjne (indywidualne): przygotowanie opisu lokalnego zabytku	2. Elementy historii rodzinnej, lokalnej i regionalnej. Uczeń: 3) przedstawia historię swojej okolicy, wymienia postacie szczególnie dla niej zasłużone i identyfikuje formy ich upamiętnienia – moduł kultura ; 4) wskazuje wybrane zabytki historyczne w swoim regionie, wyjaśnia ich znaczenie i konieczność ich ochrony – moduł kultura ; 5) przedstawia legendy związane ze swoją okolicą i wskazuje w nich elementy poświadczone historycznie i fikcyjne.	1
4. Jak korzystać z mapy historycznej?	• znaczenie mapy w pracy historyka • podobieństwa i różnice między mapą a planem • odczytywanie informacji z planu i mapy historycznej • odczytywanie skali i legendy mapy • znaczenie pojęć: mapa, plan, legenda, skala	4. Czas i miejsce wydarzeń historycznych. Uczeń: 4) wyjaśnia, czym są mapa historyczna i plan, oraz odczytuje z nich informacje, posługując się legendą.	1
Powtórzenie materiału i sprawdzian wiadomości z rozdziału II			2
Rozdział III. Z najdawniejszych dziejów			
1. Jak żyli pierwsi ludzie?	• pochodzenie człowieka i jego ekspansja • życie człowieka pierwotnego • różnice między koczowniczym a osiadłym trybem życia • początki rolnictwa i udomowienie zwierząt • znaczenie pojęć: człowiek rozumny, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, Żyzny Półksiężyc	5. Od jaskiń do miast – początki cywilizacji. Uczeń: 1) przedstawia proces rewolucji neolitycznej, używając pojęć: koczowniczy i osiadły tryb życia i wyjaśnia wpływ warunków naturalnych na proces zmian.	1
2. Pierwsze cywilizacje	• życie w dolinach wielkich rzek • kształtowanie się pierwszych miast i państw • powstanie pisma	5. Od jaskiń do miast – początki cywilizacji. Uczeń: 1) przedstawia proces rewolucji neolitycznej, używając pojęć:	1

	• znaczenie pojęć: miasto-państwo, Mezopotamia, cywilizacja, kanały nawadniające	koczowniczy i osiadły tryb życia i wyjaśnia wpływ warunków naturalnych na proces zmian; 4) wyjaśnia rolę pisma dla rozwoju cywilizacji oraz ocenia jego znaczenie w życiu współczesnego człowieka – moduł kultura.	
3. W starożytnym Egipcie	• Egipt jako przykład antycznej cywilizacji • znaczenie Nilu dla państwa egipskiego • warunki życia w starożytnym Egipcie, • struktura społeczna starożytnego Egiptu • znaczenie pojęć: faraon, społeczeństwo Proponowane doświadczenie edukacyjne (indywidualne): przygotowanie opisu postaci historycznej	5. Od jaskiń do miast – początki cywilizacji. Uczeń: 2) przedstawia życie w starożytnym Egipcie, używając pojęć: faraon [...].	1
4. Osiągnięcia starożytnych Egipcjan	• osiągnięcia cywilizacji egipskiej • wierzenia Egipcjan jako przykład religii politeistycznej • architektura, sztuka i nauka egipska • znaczenie pojęć: hieroglify, piramida, politeizm, mumifikacja, życie pozagrobowe	5. Od jaskiń do miast – początki cywilizacji. Uczeń: 2) przedstawia życie w starożytnym Egipcie, używając pojęć: [...] hieroglify, piramidy, politeizm, życie pozagrobowe; 3) przedstawia osiągnięcia cywilizacji egipskiej, używając pojęć: astronomia, matematyka, medycyna i wyjaśnia jej wpływ na współczesną Europę – moduł kultura; 4) wyjaśnia rolę pisma dla rozwoju cywilizacji oraz ocenia jego znaczenie w życiu współczesnego człowieka – moduł kultura.	1
5. Od hieroglifów do alfabetu	• powstanie pisma i jego znaczenie dla rozwoju cywilizacji • ewolucja pisma i wynalezienie alfabetu • znaczenie pojęć: pismo obrazkowe, piktogram, hieroglify, pismo klinowe, pismo alfabetyczne	5. Od jaskiń do miast – początki cywilizacji. Uczeń: 4) wyjaśnia rolę pisma dla rozwoju cywilizacji oraz ocenia jego znaczenie w życiu współczesnego człowieka – moduł kultura.	1
Powtórzenie materiału i sprawdzian wiadomości z rozdziału III			2

Rozdział IV. W starożytnej Grecji			
1. Świat starożytnych Greków	- warunki geograficzne Grecji - fundamenty wspólnoty greckiej - wierzenia Greków i greccy bogowie - znaczenie pojęć: Hellada, Hellenowie, polis, mity, mitologia, heros	6. Dziedzictwo starożytnej Grecji. Uczeń: 2) analizując mapę historyczną, wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na funkcjonowanie społeczeństwa [...]; 3) przedstawia osiągnięcia cywilizacji greckiej, używając pojęć: [...] mitologia [...] i wyjaśnia jej wpływ na współczesną Europę – moduł filozoficzny, moduł kultura.	1
2. W starożytnych Atenach	- cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej - Perykles – najwybitniejszy przywódca demokratycznych Aten - życie codzienne różnych warstw społecznych w Atenach - demokracja we współczesnym świecie - znaczenie pojęć: demokracja, obywatele, agora, Akropol, Partenon	6. Dziedzictwo starożytnej Grecji. Uczeń: 1) opisuje społeczeństwo ateńskiej polis w czasach Peryklesa, używając pojęć: agora, Akropol, demokracja, miasto-państwo, obywatele; 3) przedstawia osiągnięcia cywilizacji greckiej, używając pojęć: demokracja [...] i wyjaśnia jej wpływ na współczesną Europę – moduł filozoficzny, moduł kultura.	1
3. Osiągnięcia starożytnych Greków	- najważniejsze dokonania sztuki greckiej: architektura, rzeźba - zasięg cywilizacji greckiej - znaczenie filozofii w starożytnej Grecji i jej najwybitniejsi przedstawiciele - dokonania greckiej nauki - postacie: Fidiasz, Sokrates, Platon, Arystoteles, Pitagoras - znaczenie pojęcia: filozofia	6. Dziedzictwo starożytnej Grecji. Uczeń: 2) [...] wskazuje na mapie współczesnego świata zasięg cywilizacji greckiej; 3) przedstawia osiągnięcia cywilizacji greckiej, używając pojęć: [...] filozofia [...] i wyjaśnia jej wpływ na współczesną Europę – moduł filozoficzny, moduł kultura.	1
4. W greckim teatrze i na stadionie	- narodziny teatru greckiego - początki literatury – „Iliada” i „Odyseja” - rola sportu w życiu starożytnych Greków - starożytne i współczesne igrzyska olimpijskie - postacie: Homer - znaczenie pojęć: tragedia, komedia, epos, igrzyska, olimpiada	6. Dziedzictwo starożytnej Grecji. Uczeń: 3) przedstawia osiągnięcia cywilizacji greckiej, używając pojęć: [...] igrzyska olimpijskie, [...] teatr, i wyjaśnia jej wpływ na współczesną Europę – moduł filozoficzny, moduł kultura.	1
Powtórzenie materiału i sprawdzian wiadomości z rozdziału IV			2

Rozdział V. Dzieje starożytnego Rzymu			
1. Jak powstało Imperium Rzymskie?	• legendarne początki państwa rzymskiego • przemiany ustrojowe – monarchia, republika, cesarstwo • ekspansja terytorialna Rzymu • organizacja armii i rzymski legionista • kryzys i upadek Imperium Rzymskiego • postacie: Juliusz Cezar • znaczenie pojęć: republika, obywatele, cesarstwo, prowincje, legiony, barbarzyńcy	7. Dziedzictwo starożytnego Rzymu. Uczeń: 1) opisuje społeczeństwo starożytnego Rzymu w czasach Juliusza Cezara, używając pojęć: cesarstwo [...], obywatele; 2) analizując mapę historyczną, wskazuje położenie Rzymu i największy zasięg cesarstwa rzymskiego [...]; 3) przedstawia osiągnięcia cywilizacji rzymskiej, używając pojęć: [...] cesarstwo, [...] republika, i wyjaśnia jej wpływ na współczesną Europę – moduł kultura.	1
2. W starożytnym Rzymie	• społeczeństwo starożytnego Rzymu: obywatele, patrycjusze, plebejusze, niewolnicy • życie codzienne i rozrywki w Rzymie • miasto Rzym jako stolica imperium • wierzenia Rzymian • znaczenie pojęć: patrycjusze, plebejusze, niewolnicy, triumf, amfiteatr, Koloseum, Forum Romanum	7. Dziedzictwo starożytnego Rzymu. Uczeń: 1) opisuje społeczeństwo starożytnego Rzymu w czasach Juliusza Cezara, używając pojęć: [...] niewolnicy, obywatele; 3) przedstawia osiągnięcia cywilizacji rzymskiej, używając pojęć: [...] amfiteatr, [...] łuk triumfalny [...] i wyjaśnia jej wpływ na współczesną Europę – moduł kultura.	1
3. Dziedzictwo Imperium Rzymskiego	• romanizacja i jej skutki • prawo rzymskie i jego znaczenie • największy zasięg imperium i jego współczesne ślady materialne (architektura, drogi i monety) i niematerialne (języki romańskie, alfabet) • znaczenie pojęć: romanizacja, łacina, Prawo XII tablic, prawo rzymskie, akwedukt, języki romańskie	7. Dziedzictwo starożytnego Rzymu. Uczeń: 3) przedstawia osiągnięcia cywilizacji rzymskiej, używając pojęć: akwedukt, [...] łacina, [...] prawo rzymskie, [...] i wyjaśnia jej wpływ na współczesną Europę – moduł kultura.	1
4. Początki chrześcijaństwa	• Jezus z Nazaretu jako twórca nowej religii monoteistycznej • atrakcyjność chrześcijaństwa na tle religii rzymskiej • przyczyny prześladowania chrześcijan w starożytnym Rzymie • ekspansja chrześcijaństwa • postać historyczna: Jezus z Nazaretu	8. Narodziny chrześcijaństwa. Uczeń: 1) przedstawia założenia religii chrześcijańskiej, używając pojęć: dekalog, judaizm, Mesjasz, monoteizm – moduł kultura; 2) podaje wiek powstania religii chrześcijańskiej i uznania jej za religię panującą w Rzymie oraz wyjaśnia znaczenie tych wydarzeń;	1

	• znaczenie pojęć: Dekalog, judaizm, Mesjasz, monoteizm, chrześcijaństwo, apostołowie, wolność religijna	3) analizując mapę historyczną, wskazuje miejsce narodzin i kierunki rozprzestrzenienia się chrześcijaństwa w imperium rzymskim; 4) wyjaśnia powody przyjmowania chrześcijaństwa przez członków różnych grup społecznych w Imperium Rzymskim i wyjaśnia wpływ chrześcijaństwa na współczesną Europę.	
Powtórzenie materiału i sprawdzian wiadomości z rozdziału V			2